VITT. EMANUELE
D

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
13 D
60

CLAVDII ARNOLPHI PARISIENSIS THEOLOGI

PRO HENRICO REGE NAVARRÆ

ORATIO
Ad Gregorium XIII. P. M.

LIOTECA NAZ
ROMA
TORIO EMANUELE

ROMAE, Apud Hæredes Antonij Bladij Impreſſores Camerales.
Anno. M. D. LXXIII.

5.20.F.47.6

DE HENRICI REGIS NAVARRÆ, AD GREGORIVM XIII. Legatione Epigramma.

Romanis quantum placuit legatio Regis
Nauarrę, facile hinc diſcere quiſque poteſt.
Relligio puerum rapuit quem perfida regem,
Liber is ad Petri limina ſacra redit:
Qui mandata tulit magno Duraſſus honore,
Clementis quinti ſtemmate clarus erat.
At pius orator non miſcens ſacra profanis,
Pontifici placuit principibuſque viris:
Hæc tria cum per ſe fuerint gratiſſima, nonne
Roma ingrata fores, ni tibi grata fient?

M. D. M. faciebat.

CLAVDII ARNOLPHI
Pariſienſis Theologi
PRO HENRICO REGE NAVARRÆ:
ORATIO
Ad Gregorium XIII. Pont. Max.

SI quantum lætitię bonis omnibus ſit allaturum. B. P. quod de iuſto, & pio Regis Nauarræ in obedientia præſtanda officio ſum dicturus euangelium, tantum mihi facultatis ad dicendum ineſſet, poſſem quidem facile gaudium non hominibus ſolum, ſed & angelis commune verbis aperire: tanti verò gaudij cauſas vel omnes explicare, vel animorũ ſenſibus oratione adęquare, eſſet difficillimum. Sed imitabor in hac parte Timanthé pictorem egregium, qui in depingenda Iphigeniæ immolatione, cum paterni mœroris acerbitaté dignis ſatis non poſſet exprimere affectibus, velauit eius caput, & ſuo cuiq; animo reliquit ęſtimandum. Quis enim pro dignitate poſſet dicendo conſequi, quam optatò his maxime temporibus aduenerit, & quanta animorum gratulatione expectatus clariſſimus hic & nobiliſſimus legatus, qui Henrici Regis, & Margaretæ Reginæ Nauarrę nomine, genibus tuæ Sanctitatis aduolutus, non ſolum fauſta omnia & fœlicia huic ſanctę ſedi, & auguſtiſſimo Cardinalium collegio precetur, ſed eam nunc tibi deferat obedientiam, quæ vero Chriſti vicario, certiſſimo Petri apoſtolorum principis ſucceſſori, communi nõ vnius vrbis, ſed totius orbis paſtori a Rege vere chriſtiano ſolet & debet exhiberi? Quam cum ipſi coram, vt votis omnibus exoptaſſent, pręſtare non potuerint, illuſtrem torquatæ cohortis equitem Duratium mittendum cenſuerunt, cuius fides tanto certior, & præſentia iucundior eſſet, quo gentilitio Clementis Quinti Pontificis nomine eſt commendatus, & propinquitatis vinculo Illuſtriſſimo Cardinali Senonenſi coniũctus. Huius ego mandato Regię voluntatis hodierno die conſtitutus interpres, coram excelſo Pontificiæ maieſtatis throno ita afficior, vt hæc ſplendidiſſima corona ſit velut nouacula & gladius tonſorius verborum meorum. Sed cum ea tantũ ſim dicturus, quę vel nouitate attentam, vel breuitate clementem & beneuolam reddere poſſunt, etiam ſi illius me terreat magnitudo, inuitat tamen humanitas, quę non minorem bonæ voluntatis, quam culti ſermonis habitura eſt rationem. Gratulamur igitur tũ Sanctitati tuæ B. P.

rum felicitati, vel rectius vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ, quę priſtinū ſuum ſplendorem magno omnium mœrore obſoleſcentem, te duce & auſpice ſibi in integrum reſtituendum præſentiens, Eucharisticas laudes Deo optimo offerre nō ceſſat, qui patribus in libro vitæ conſcriptis hanc mentem dederit, vt nulla cōtentione, & ambitioſa coitione (quorum ob id ſemper honos, nomenq;, laudesq; manebunt) nulla interiecta mora, (neſcit enim tarda molimina Spiritus ſanctus) communibus votis & ſuffragijs (quod manifeſtum bonitatis indicium eſſe affirmat, Gregorius huius nominis parēs) te vnum deſignarint, & idoneum decreuerint, qui bonitate velles, ſapiētia ſcires, auctoritate poſſes tātis in fluctibus tātoq; rerum motu magni huius gubernaculi pondus ſuſtinere: Vt quod olim Cæſar magno cum applauſu proclamaret, veni, vidi, vici, idem cum magna omnium admiratione, & ſingulari nominis commendatione poſſis aſſerere, veni in conclaue, vidi patres uixdum certa ſtatione collocatos, & vici meam de me opinionem. Non poſſum equidē ratione conſequi quam lęta, & hilari fronte apud omnes fuerit exceptus primus de tam diuina ad Pontificatum vocatione Nuntius, quanta lætitia & exultatione omnium animos perfuderit. Sed cum te Gregorium diuina prouidētia decimū tertium nominari auditum eſt, dici non poteſt quanta fuerit cōmunis iubilationis facta acceſſio, quam multiplex boni ominis de nomine illo ſignificatio. Alii enim ex ethymo vocabuli, quod vigilantem paſtorem, & in officio exequendo ſedulum denotat, diuinum quoddam rebus humanis lumen oriturum, & angelicum breui affuturum præſidiū colligebant, quod paſtoribus ſuper gregem vigilantibus lux diuina affulſerit, eisque euangelium pacis annuntiatum. Nonnulli Draconis inſignia interſerebant, & caput Draconis tamquā trophęum, & ſpoliū magnæ alicuius victoriæ portendi ominabantur, qua ſerpentem illum antiquum ſinuoſis hæreſeon falacijs eccleſiæ inſidiantem, & virus teterrimum ore ſuo conſpurcato vbiq; ſpargentem, prudēti tua vigilantia eſſes conculcaturus. Quemadmodum enim in veteri lege ſerpens vt certiſſimum ſalutis ſignum erigebatur, ſic in lege gratię, velut prudentiæ ſymbolum proponitur. At qui ex antecedentibus rerum conſequentias vidēt, & penitus rimantur, audita tam admirabili, & ſubita electione, intellecta fęlici, & ſemper eccleſię auſpicata Gregorij nomenclatura ſtatim magnum aliquid, & ſingulare in eccleſia portendi vaticinati ſunt. Nam ex veterum hiſtorijs tamq̄ certis augurijs colligebant nullum Gregorij nomine Pontificem ſcriptis mandari, quo gubernante Deus mirabiles ſuę potentię effectus non oſtenderit. Aut enim inſignes regnorum, & pronunciatum ad fidem conuerſiones, aut hęreſes omnino exploſæ & expugnatæ, ſchiſmata ſedata & conciliata, infenſiſſimi huius ſedis, & eccleſię

hoſtes

hoſtes debellati, ſub Gregorianis Pontificibus cōmemorantur. Etenim vt a capite exordiar, Gregorio primo Pontifice, Edilbertus Anglorum, & Sgebutus Arianorum in Hiſpania Reges, vna cum populo ab hęreſi et infidelitate conuertuntur: Germania interior, Veſtphalia, & Friſia ſedente Gregorio ſecundo Chriſti nomen recipit: Alphonſus Rex Galliciæ, Arianam hereſim in Hiſpania repullulantem extirpat: cui ob id & eius poſteris a Gregorio tertio Regis Catholici nomē donatum eſt: quo tempore Saracenorum nomen funditus e Francia deletum. Rex Danorū cum coniuge, & toto regno Sueuiæ in Pōtificatu Gregorij quarti Chriſtianam fidē profitetur. Tempore quinti Olodomirus Dux Ruſſiæ opera vxoris Catholicæ Chriſto nomen dat. Sub ſexto Vngaria Paganiſmū abijcit: Henricus Imperator veniam a Gregorio ſeptimo petit, & impetrat, ſed tanta cum animi ſubmiſſione quāta nuſquā legatur inſignior: quo ferme tempore Berengarius quintam, & vltimam ſuæ hęreſeos palinodiā cecinit. Gregorius Octauus, fœdus inter omnes Principes Chriſtianos quadam indiſſolubili ſocietate cōtra Turcas iniri procurauerat. Albigenſes hęretici vltimo bello victi oppugnantur & expugnantur tandem Gregorio nono Pontifice. Sub decimo, grecę & latinæ eccleſię vnio decimatertia conciliatur: in qua Balduinus Imperator Gręcos refractarios ad Romanę Eccleſiæ obedientiam compulit. Temporibus vndecimi, Lithuani vltimi in Europa populi fidem amplectuntur, & Roma proprium paſtorē per 74. annos abſentē recipit. Sub duodecimo, Ioſue minimus filiorum Bagazetis impiam Mahumetis legem deteſtatur, & Chriſtianę religioni initiatur. At Gregorij decimi tertij nedū magni ſed maximi Pontificatu, cuncta tam grauia, tam acerba, & luctuoſa, quib⁹ Gallia impia hæreticorum tyrannide vexabatur, quibus Nauarra penitus deſperata ſuccūbebat, quibus Flandria miſere opprimebatur, quibus denique vniuerſus orbis languebat, velut ſalubri quodam exorto rebus humanis ſydere repreſſa, & ſedata ipſi vidimus, alij audierūt. Signabitur hoc præcipue titulo Pontificatus tui annus primus (qui vtinam annos Petri videat, & procul excedat) vt ſi quis quondam non expreſſo nomine Gregorium Decimumtertium intelligi velit, eum Pontificem dicat, cuius Pontificatus anno primo, Gallia excuſſo impię tyrannidis iugo de illis perduellibus triumphauit, qui pluſquā Gigantęa audacia Regem regno, regnum religione ſpoliare flamma, & ferro tentarunt: Sed addetur decus hoc ſingulare annalibus tuis B. P. quod te Pontifice Henricus Rex Nauarræ, cum pro temporum infelicitate potiuſquam voluntatis peruerſitate, in eos homines puer incidiſſet, qui fraudi ſuæ nomē Euangelij prætexentes, peregrinis doctrinis ſuam adhuc teneram, & nōdum cōfirmatam ętatem nō ſolum imbuere, ſed varijs, licet vanis, artib⁹

ab eccleſia

ab eccleſia, & huius ſedis vnitate alienare tentabant, pro ea qua donatus eſt naturæ bonitate, cum ad maturiorem ætatem peruenit, etiam ſi multæ & magnæ amplificandi Regni darentur occaſiones, Vlyſſis inſtar obturatis cera prudentiæ auribus, ſpretis & abiuratis eorum præſtigijs, nihil aliud ſibi ſtudio habuit, nihil antiquius duxit, quam iure quodã p oſtliminij ad eccleſiam communem omnium matrem recurrere, fidem maiorum ſuorum obuijs, quod aiunt, vlnis amplecti, conſtanter retinere, & inſigni aliqua acceſſione cumulare: Atque eo creuit magnitudo pietatis ſuæ, vt numquam fœlix, & auſpicatum regnandi principium exiſtimarit, niſi te in primitijs regni ſui nouum creatum Pontificem recognoſceret, debitum gratulationis munus præſtaret, & apoſtolico Throno humilem obedientiam, & deuotum obſequiũ quanta poſſet veneratione exhiberet. Quam ad rem licet ipſe per ſe naturali quodam animi impetu ferretur, tamen vt non parui ſolent eſſe ad virtutem retinendam ſtimuli, parentum & maiorum pro fidei defenſione heroica facta, hoc ſemper hæreditariũ Regibus Nauarræ, & Lihati ſanguinis Principib' peculiare intellexit, opes & magnitudinem ſuam non ad ambitum aliquem priuatũ conuertere, ſed in quauis rerum acerbitate fidem potius, quam regni ditionem amplificare, religionis defenſioni omnia alia poſt habere, illiuſque propagationem primam ſibi omnium rerum putare. Hic ſi per longam maiorum ſuorum ſeriem orationis vela pandere, & quaſi aperto mari inuectus, illorum ſtemmata decurrere vellem, & numero, & magnitudine potius obruerer: cum præſertim Regibus Galliæ in propugnanda religione principem locum facile obtinentibus, & conſanguinitatis, & affinitatis vinculo fere ſemper coniuncti legantur, atque hac perpetua laudis, & generis ſocietate glorientur. Quis enim vſque adeo in temporum hiſtorijs peregrinus & hoſpes, qui non certo ſciat Regem, & Reginam Nauarræ ex ſancta illa D. Ludouici ſtirpe originẽ ducere? Quis inficias ibit Ludouicũ Regem Nauarræ Philippi animoſi Regis Galliarum filium fuiſſe, & ab ipſo nunquam interrupto ſucceſſionis ordine Regni hæreditatem ad Henricum perueniſſe? Quis tam parum in annalibus noſtris uerſatus, cui non conſtet Ioannam Reginam Nauarræ unicam Regis Henrici, & Cãpaniæ Comitis filiam, Philippo pulchro Gallorum Regi in matrimonium fuiſſe collocatam? Cuius pietatis inſigne extat monumentum, & toto orbe celebratum Pariſienſe illud Nauarræ collegium, omnis literaturę emporium, ſchola principum: quod quã diu literarum decus vigebit, virtutem Nauarręorum immortali pręconio commendabit. At ex tam fęlici coniugio tres Francorum Reges, Ludouicus Hutinus, Philippus Longus, & Carolus cognomine Pulcher, cũ Iſabella Eduardi Anglorum Regis vxore, tamquam ex quodam Regũ

ſeminario

ſeminario pullularunt. Quod ſi ex illuſtriſſima Foxenſi familia originem repetere liceat, in vno Guaſtone decimo ſexto Foxenſi Comite tanta Regiæ ſobolis fœcunditas propagata eſt, vt ex nouem quos procreauerat liberis, tres Viennę, & Narbonę Principes, cum vno Cardinali Foxenſi nu merentur, atque quatuor ex quinque filiabus potentiſſimorũ quatuor Regnorum, Galliç, Arragoniç, Nauarræ Boemię, Reginæ celebrentur: vt non ſine diuina diſpenſatione, quæ nobilitatis amplitudo vno non poterat arctari angulo, per omnes orbis partes extenderetur. Sed non ſine flagitio prætermiſeram Theobaldum, Campaniç Comitem, Franciæ Patritium, & Regno Nauarræ Præfectum, qui ex Blanda filia Regis materno iure Regni hęreditatem adeptus, & cum D. Ludouico ad ſacrum bellum in Africam profectus, nullam bonorum iacturam, nullam difficultatem pertimuit, nullamque refugit dimicationem, vt Chriſtiani nominis fines propagaret. Eodem quoq; iure Regni, & virtutis heres Rex Henricus eodem etiam animo per hæc veſtigia gradietur, non ſolum vt ſe, populumque ſuum in vero Dei cultu contineat, ſed vt tot ſectæ tam inter ſe diſſectę, & religioni noſtrę inimicę extirpentur, ſedisque apoſtolicæ, & eccleſiaſtici ordinis authoritas ſarta tectaque conſeruetur. Cum enim cathenulas & ſmaragdum, honoraria Regni ſui inſignia, contemplatur, recordatur facile gemmam in diademate Regio precioſiorem nullam elucere fidei & religionis integritate. Sed quid externis immoror? Nouiſſimis Galliarum tumultibus, cum iam palam perduelles hæretici arma, & bellum atrociſſimum intentarent, multaſque vrbes, & munitiſſima Regis oppida in ſua haberent poteſtate, Antonius Rex Nauarræ Regia propinquitate, & generoſitate illuſtris, huius Henrici pater, vt ſuę erga Deum, & Regem fidelitatis arrham poſteris relinqueret, in Rhotomagi Normaniç Metropolis obſidione fortiter dimicans, non dubitauit capitis ſui periculo prouidere: qui magno ſui apud omnes bonos relicto deſiderio, Procumbens contra eccleſię patriçq; rebelles, nõ potuit fato nobiliore mori. Si ergo radix tam ſancta, quomodo rami in ſanctitate areſcerent? quomodo ſemper vernantia liliorum folia defluerent? Hęc ideo paulo longius commemoraui B. P. non vt laudum pręconem potiuſquam voluntatum interpretem agerem, ſed vt omnibus palam facerem, tantam ſemper inter Reges Galliç, & Nauarrę interceſſiſſe & animorum, & corporum neceſſitudinem, vt nemini mirum eſſe debeat, ſi Carolus Rex Chriſtianiſſimus dignitatis Nauarricę id eſt ſanguinis ſui aſſertorem ſe, & vindicem profiteatur. Cum præſertim Margaretam ſororem ſuam, Franci generis, vere pretioſam Margaritam, glorioſo, & tua intercedente auctoritate B. P. contracto matrimonio, Henrico Regi in vxorem dederit: quod niſi fœlix, & eccleſiæ auſpicatum credidiſſet, &

vberiores

vberiores pacis Chriſtianæ prouentus expectaſſet, nunquam Catharina Regina non verius Regis quam Regni mater, nunquam Sereniſſimi Fratres duo Galliæ luminaria magna, nunquam illuſtriſſimus Princeps & Cardinalis a Borbonio, eccleſiæ Gallicanæ præſidium & dulce decus, tam pia ſollicitudine procuraſſent. Sed quam bene ſors ceciderit, ſignis maximis eiſdemque lætiſſimis Deus confirmauit. O fœlices nuptias, quæ cæleſtem ſortitæ ſunt paranymphum. fœliciores, quæ digito Dei ſcriptum nactæ ſunt epithalamium: fœliciſſimæ, quibus non tam interfui quam præfuit Dominus, & turbidam ſeditionis aquam in dulce pacis & tranquillitatis vinum commutauit. Iam nunc percipimus tuæ Sanctitatis diuina chariſmata B. P. nunc experimur quam non fuerint irrita & vana de tuo pontificatu auguria: in quo res chriſtianæ aliorum temporibus in ſummum diſcrimen adductæ, & extrema ſpe pendentes, nunc in maximam tranquillitatis ſpem erigantur. Pium V. glorioſiſſimæ memoriæ tã magna parantem, tam pulchra molientem, vt Galliæ, Nauarræ, & totius orbis rebus laborantibus ſubueniret, inuida mors oppreſſit: at hæc tibi Gregori Pontifex, a ſuperis eſt reſeruata palma, vt ea tuo tempore magna ex parte confecta videas, quæ omnes retro Pontifices concupierunt. Macte ergo virtute Pater, quemadmodum Sanctitati tuæ cõgratulatur Rex Nauarræ, toto mentis affectu exoptat, ſucceſſibus tuis faueat Pater ille cæleſtis, vt ſub vmbra alarum tuarum iuſta regni ſui fœlicitate perfruatur: ſic & illi congratuletur Sanctitas tua, imo & tota reſp. chriſtiana, Reſpexit Dominus regnum Nauarreũ: conſcidit ſaccum eius: vinea ſabaoth ſpinas vltra non feret: ager dominicus non ſilueſcet in poſterum. En Regem nunc tuum religione, tuum fide, tuum voluntate ſuſcipe, & apoſtolicæ protectionis clypeo defende eo animo, quo cum lectiſſima coniuge Regina Beatitudini tuæ, & apoſtolico throno omnem venerationis & reuerentiæ cultum præſtat: ea charitate, qua tuæ Sanctitati perpetuam obedientiam, & ſinceram deuotionem cum humili obſeruantia exhibet. ea fide, qua te indubitatum Petri ſucceſſorem legitimum Chriſti vicariũ atteſtatur: Se, Reginam, regnum, prouinciasq; ſuas promptiſſimo animo, & conſtantiſſima fide commendat: & ante deoſculatos Sanctitatis tuæ pedes deponit: cuius tam pio voto, ſi vt non diffidimus, annueris; nõ minus memorem Regem, quam gratum filium omni æuo experiere. Dixi.

Habita fuit in pubico conſiſtorio V. Idus Februarij. M. D. LXXIII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NA
13